2025/172

29.1.2025

NÕUKOGU OTSUS (EL) 2025/172,

17. detsember 2024,

Euroopa Liidu nimel võetava seisukoha kohta ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepinguga loodud energeetika erikomitees seoses elektrivõrkudevaheliste ühenduste tõhusa kasutamise tehnilise korra ettevalmistamist käsitleva soovituse vastuvõtmisega

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 194 lõiget 2 koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu võttis 29. aprillil 2021 vastu otsuse (EL) 2021/689 ([1]) ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ([2]) (edaspidi „kaubandus- ja koostööleping“) sõlmimise kohta. Kaubandus- ja koostööleping jõustus 1. mail 2021.

(2) Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 8 lõike 1 punktiga l loodi energeetika erikomitee (edaspidi „erikomitee“). Erikomitee pädevused on sätestatud kõnealuse lepingu artikli 8 lõikes 4.

(3) Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 8 lõike 4 punkti c kohaselt on erikomiteel tema a pädevusvaldkonda kuuluvates küsimustes õigus võtta vastu otsuseid ja soovitusi kõikides küsimustes, mille puhul see on lepingu või selle lisalepingutega nii ette nähtud või mille jaoks on partnerlusnõukogu oma õigused sellele komiteele delegeerinud. Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 10 lõike 2 kohaselt võtab komitee vastu otsuseid ja annab soovitusi vastastikusel kokkuleppel.

(4) Seoses liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste elektrienergiaga kauplemise kokkulepetega on kaubandus- ja koostöölepingu artikli 312 lõikes 1 sätestatud nõue, et võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise jaoks päev-ette-etapis teeb energeetika erikomitee esmajärjekorras kõik vajaliku, järgides kõnealuse lepingu artiklit 317, et elektri põhivõrguettevõtjad teeksid 29. lisa järgides konkreetse ajakava kohaselt kokkulepped, kus on sätestatud tehniline kord.

(5) Eelkõige sätestatakse kaubandus- ja koostöölepingu 29. lisa 1. osa punktis 1 uue korra väljatöötamine võimsuse jaotamiseks elektrivõrkudevahelistes ühendustes järgmise päeva turu ajavahemikus. See uus kord peab põhinema mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise mudelil.

(6) Pärast erikomitee 7. veebruari 2023. aasta soovitust nr 1/2023 ([3]) esitasid liidu ja Ühendkuningriigi põhivõrguettevõtjad 10. juulil 2023 aruande, milles nõuti, et põhivõrguettevõtjad käsitleksid mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise rakendamisega seotud küsimusi. Seda aruannet täiendati Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Ameti (ACER) ja Ühendkuningriigi reguleerivate asutuste mitteametliku arvamusega.

([1]) Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/689 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ja Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise salastatud teabe vahetamise ja kaitse julgeolekukorda käsitleva lepingu liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 149, 30.4.2021, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/689/oj).

([2]) ELT L 149, 30.4.2021, lk 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2021/689(1)/oj.

([3]) Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu artikli 8 lõike 1 punktiga l loodud energeetika erikomitee 7. veebruari 2023. aasta soovitus nr 1/2023 kummalegi lepinguosalisele seoses nende nõudega elektri põhivõrguettevõtjatele valmistada ette elektrivõrkudevaheliste ühenduste tõhusa kasutamise tehniline kord (ELT L 61, 27.2.2023, lk 71).

(7) Võttes arvesse põhivõrguettevõtjate 10. juuli 2023. aasta aruande järeldusi, mida toetab ACERi ja Ühendkuningriigi reguleerivate asutuste mitteametlik arvamus, on asjakohane, et erikomitee soovitab lepinguosalistel võtta täiendavaid meetmeid.

(8) Erikomitee võtab vastu soovituse edasiste meetmete kohta ühel oma eelseisval koosolekul või kirjaliku menetlusega pärast seda, kui kumbki lepinguosaline on oma riigisisesed menetlused lõpule viinud.

(9) On asjakohane määrata kindlaks erikomitees liidu nimel võetav seisukoht, kuna erikomitee soovitusel võib olla otsustav mõju liidu õigustiku, eelkõige komisjoni määruse (EL) 2015/1222 ([4]) sisule või rakendamise viisile,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Seisukoht, mis võetakse liidu nimel ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu artikli 8 lõike 1 punktiga l loodud energeetika erikomitees, on esitatud kõnealuse komitee soovituse eelnõus, mis on lisatud käesolevale otsusele.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Brüssel, 17. detsember 2024

Nõukogu nimel

eesistuja

BÓKA J.

([4]) Komisjoni 24. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1222, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised (ELT L 197, 25.7.2015, lk 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1222/oj).

LISA

ÜHELT POOLT EUROOPA LIIDU JA EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE NING TEISELT POOLT SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI VAHELISE KAUBANDUS- JA KOOSTÖÖLEPINGU ARTIKLI 8 LÕIKE 1 PUNKTIGA l LOODUD ENERGEETIKA ERIKOMITEE SOOVITUS nr …/2024

…,

mõlemale lepinguosalisele seoses elektrivõrkudevaheliste ühenduste tõhusa kasutamise tehnilise korra ettevalmistamisega

ENERGEETIKA ERIKOMITEE,

võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelist kaubandus- ja koostöölepingut ([1]) (edaspidi „kaubandus- ja koostööleping“), eriti selle artikli 311 lõikeid 1 ja 2, artikli 312 lõikeid 1 ja 2, artikli 317 lõikeid 1, 2 ja 3 ning 29. lisa,

ning arvestades järgmist:

(1) Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 8 lõike 4 punkti a kohaselt on energeetika erikomiteel (edaspidi „erikomitee“) õigus teha seiret kaubandus- ja koostöölepingu rakendamise üle ja vaadata see läbi ning tagada oma pädevusvaldkonnas selle nõuetekohane toimimine. Artikli 8 lõike 4 punkti c kohaselt on tal õigus võtta vastu otsuseid ja soovitusi seoses küsimustega, mille puhul on see kaubandus- ja koostöölepinguga nii ette nähtud või mille jaoks on partnerlusnõukogu oma õigused artikli 7 lõike 4 punkti f alusel sellele erikomiteele delegeerinud. Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 329 lõike 3 kohaselt teeb erikomitee oma vastutusalas olevate VIII jaotise peatükkide tulemuslikuks rakendamiseks vajalikke soovitusi.

(2) Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 312 lõike 1 kohaselt teeb energeetika erikomitee esmajärjekorras kõik vajaliku, järgides artiklit 317, et põhivõrguettevõtjad teeksid 29. lisa järgides konkreetse ajakava kohaselt kokkulepped, kus on kindlaks määratud tehniline kord.

(3) 7. veebruaril 2023 võttis erikomitee vastu soovituse nr 1/2023 ([2]), kus ta soovitab mõlemal lepinguosalisel nõuda oma asjaomastelt põhivõrguettevõtjatelt kõneluse soovituse II lisas osutatud lisateabe esitamist viie kuu jooksul alates lepinguosalise esitatud taotluse kuupäevast.

(4) Euroopa Liidu (EL) ja Ühendkuningriigi põhivõrguettevõtjad esitasid vastuseks lepinguosaliste taotlustele kõnealuse lisateabe. ELi ja Ühendkuningriigi reguleerivad asutused esitasid 2023. aasta juulis lepinguosalistele oma arvamused kõnealuse täiendava teabe kohta. Erikomitee väljendas oma 9. novembril 2023 toimunud koosolekul heameelt nende kaubandus- ja koostöölepingu VIII jaotise rakendamisse tehtud oluliste panuste üle.

(5) Nii ELi kui ka Ühendkuningriigi põhivõrguettevõtjad ja reguleerivad asutused on kindlaks teinud märkimisväärse turuga manipuleerimise riski seoses eelkorralduste registri lähenemisviisiga järgmise päeva elektrienergiaga kauplemise kokkulepete puhul, mis põhinevad mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise põhimõttel.

([1]) ELT L 149, 30.4.2021, lk 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2021/689(1)/oj.

([2]) 7. veebruari 2023. aasta ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu artikli 8 lõike 1 punktiga l loodud energeetika erikomitee soovitus nr 1/2023 kummalegi lepinguosalisele seoses nende nõudega elektri põhivõrguettevõtjatele valmistada ette elektrivõrkudevaheliste ühenduste tõhusa kasutamise tehniline kord (ELT L 61, 27.2.2023, lk 71).

(6) Nii ELi kui ka Ühendkuningriigi põhivõrguettevõtjad ja reguleerivad asutused on kindlaks teinud, et mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmisele kohaldatava korralduste tavaregistri lähenemisviisi võimalik kasu sõltub mitme olulise kavandamisprobleemi lahendamisest. Enne mis tahes rakendamist käsitleva otsuse tegemist on vaja teha täiendavat konkreetset tööd korralduste tavaregistri lähenemisviisil põhineva mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise töökindla kavandi väljatöötamiseks. Selles kavandis tuleb lisaks muudele nõuetele tagada ELi ja Ühendkuningriigi elektri hulgimüügiturgude kindel ja tõhus toimimine ning käsitleda võimalikku lõivsuhet mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise tõhususe ning ELi ja Ühendkuningriigi elektri hulgimüügiturgude kindla ja tõhusa toimimise vahel. Enne mis tahes rakendamist käsitleva otsuse tegemist tuleb läbi viia mehhanismi põhjalik konsulteerimine, hindamine ja testimine. Lisaks märkis erikomitee, et kavandite väljatöötamine peab olema kooskõlas kaubandus- ja koostöölepingu artiklite 312 lõigetega 1 ja 2, artikliga 317 ning 29. lisas esitatud nõuetega.

(7) Nii 2021. aasta kulude-tulude analüüsis kui ka ELi ja Ühendkuningriigi põhivõrguettevõtjate koostatud 2023. aasta lisateabes leiti, et mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise tõhusus sõltub olulisel määral piirneva pakkumispiirkonna netopositsiooni prognoosimisvahendi täpsusest. Enne rakendamist käsitleva otsuse tegemist on vaja teha täiendavat konkreetset tööd kõnealuse prognoosimisvahendi kontseptsiooni väljatöötamisel ja sobivuse kinnitamisel. Erikomitee märgib, et ELi ja Ühendkuningriigi põhivõrguettevõtjad pakkusid oma aruandes välja järkjärgulise lähenemisviisi prognoosimisvahendi väljatöötamisele, mis algaks algse prototüübi kavandamise ja kinnitamise etapiga.

(8) Nii ELil kui ka Ühendkuningriigil on ambitsioonikad eesmärgid mere taastuvenergia potentsiaali ärakasutamiseks Põhjamerel, et parandada juurdepääsu taskukohasele energiale ja edendada üleminekut kliimaneutraalsusele. Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 321 kohaselt teevad lepinguosalised koostööd avamere taastuvenergia arendamisel, jagades parimaid tavasid ja hõlbustades vajaduse korral konkreetsete projektide arendamist. Oma aruandes märkisid ELi ja Ühendkuningriigi põhivõrguettevõtjad , et mere hübriidprojektide edasiseks arendamiseks on vaja elektrienergiaga kauplemise kokkuleppeid, mis toetavad tõhusat hinnakujundust ja tootmismahu rakendamist. Erikomitee tõdes, et täiendavalt tuleks tähelepanu pöörata selle tagamisele, et ELi ja Ühendkuningriigi elektrienergiaga kauplemise kokkulepped toetaks nende püüdlusi taastuvenergiaprojektide kiireks arendamiseks Põhjamerel.

(9) 2021. aasta kulude-tulude analüüsis tehti kindlaks Ühendkuningriigi ühtne kliiringhind järgmise päeva turu ajavahemikus ning seda kasutati eeldusena kõikide kaalutavate mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise kavandamisvariantide puhul. Ühendkuningriik avaldas 2023. aasta augustis konsulteerimise vastuse, milles käsitleti asjaomaste Suurbritannia enampakkumiste taasühendamist ELiga toimuva piiriülese kaubandusega järgmise päeva turu ajavahemikus. Ühendkuningriigi analüüs näitas, et enamik vastanutest toetas konsulteerimise käigus esitatud ettepanekuid. Ühendkuningriik on vahepeal erikomiteega suhelnud ja esitanud konsulteerimise tulemused.

(10) Võttes arvesse põhivõrguettevõtjate seni tehtud edusamme ja soovituse nr 1/2023 II lisa vastuseks esitatud lisateavet, peaks erikomitee pöörduma lepinguosaliste poole, tagamaks et põhivõrguettevõtjad alustavad järgmist tööetappi. Selles töös tuleks keskenduda eelnevalt esile tõstetud peamiste kavandamisküsimuste lahendamisele, et täita erikomitee kohustusi, mis tulenevad kaubandus- ja koostöölepingu artikli 312 lõikest 1.

(11) Erikomitee märkis, et lepinguosalised ootavad mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise tehnilise korra järkjärgulist väljatöötamist, mis algaks kontseptsiooni kinnitamise algetapiga. Võttes arvesse põhivõrguettevõtjate 2023. aasta juulis esitatud aruande järeldusi, on vaja täiendavaid analüüse ja need tuleks lisada kontseptsiooni kinnitamise etappi. See kontseptsiooni kinnitamise algetapp peaks kooskõlas kaubandus- ja koostöölepingu artikli 312 lõikega 1 ja artikli 317 lõikega 2 andma teavet mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise ühtse tehnilise korra kavandite väljatöötamise jaoks ja toetama seda.

(12) Iga erikomitee kaubandus- ja koostöölepingu artikli 317 lõike 4 kohane otsus, mis käsitleb korralduste tavaregistri lähenemisviisil põhineva mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise lahenduse tehnilise korra rakendamist, peaks toetuma sidusrühmadega konsulteerimisele, põhjalikele katseperioodidele ja ajakohastatud kulude-tulude analüüsile,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

Artikkel 1

Erikomitee tunnistab, et eelkorralduste registri lähenemisviis ei ole sobiv viis mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise lahenduse edasiarendamiseks ning soovitab lepinguosalistel seda mitte jätkata.

Artikkel 2

Erikomitee soovitab, et lepinguosalised nõuaksid oma elektri põhivõrguettevõtjatelt ja liidu puhul ELi põhivõrguettevõtjate tööd hõlbustavalt Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikult (ENTSO-E) ühise kontseptsiooni kinnitamise algetapi alustamist, enne kui kooskõlas lepingu 29. lisaga ja toetava analüüsiga koostatakse mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise tehnilise korra ühtne kavand, mis koosneb järgmisest:

a) Optimaalne tegevuse ajakava, milles on ühendatud mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise toimingud, ELi ühtne järgmise päeva turu mehhanism ja korralduste tavaregistri lähenemisviisil põhinevad Suurbritannia elektri hulgimüügituru kokkulepped, sealhulgas optimaalne valideerimise ja varumeetodi kohaldamise kord. Optimaalne ajakava peaks edendama võrkudevaheliste ühenduste jõulist ja tõhusat kasutamist, vähendades samal ajal riske ELi ja Ühendkuningriigi elektri hulgimüügiturgude turvalisele toimimisele ning võttes arvesse võimalikke turusuundumusi aastateni 2030–2035. Nii ELi ühtse järgmise päeva turu mehhanismi puhul kui ka Suurbritannia elektri hulgimüügiturul tuleks hinnata selle ajakavaga seotud tegevusriske ja need võimalikult suures ulatuses kvantifitseerida. Toetavasse analüüsi tuleks lisada rida ajakavavalikuid, et toetada optimaalse ajakava kehtivuse kindlakstegemist ja selle sobivuse hindamist.

b) Hanke kirjelduste kavand piirneva pakkumispiirkonna netopositsiooni prognoosimisvahendi prototüübi kohta

   i) mis peaks sisaldama nõuete üksikasjalikku kirjeldust, sealhulgas:

      — kasutatav metoodika (nt statistiline ja/või deterministlik);

      — prognoosimisvahendilt nõutavad konkreetsed väljundid;

      — kuidas prognoosimisvahend võtab arvesse tulevasi turusuundumusi, sealhulgas uute pakkumispiirkondade tulevast loomist maismaal või merel;

      — kuidas kasutatakse prognoosimisvahendi väljundeid laiemates mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise protsessides;

      — muud põhinõuded, mis on kindlaks määratud käesoleva artikli punktiga a ja artikliga 3 ette nähtud töö käigus;

   ii) millele tuleks lisada:

      — teave selle kohta, kuidas hanget korraldatakse ja reguleeritakse, sealhulgas omandiõigus ja intellektuaalomandi õigused;

      — eeldatav ajakava ja kulude üksikasjalik ülevaade;

      — kõik asjakohased küsimused, mis on seotud haldusfunktsioonidega, mis on vajalikud ELi ja Ühendkuningriigi süsteemi omavahelise seotuse käsitlemiseks mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise lahenduse rakendamisel.

Artikkel 3

1. Erikomitee soovitab, et lepinguosalised nõuaksid oma asjaomastelt elektri põhivõrguettevõtjatelt ja liidu puhul ELi põhivõrguettevõtjate tööd hõlbustavalt ENTSO-E-lt erikomiteele ühisaruande koostamist, milles uuritakse mere ühis- ja hübriidprojektide elluviimisel esinevaid takistusi, mis võivad tuleneda kehtivatest kauplemiskokkulepetest või mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmisest, ning konkreetseid muudatusi, mida on vaja teha kehtivates kauplemiskokkulepetes, või konkreetseid nõudeid seoses mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise kavandamisega, mida on vaja mere ühis- ja hübriidprojektide elluviimist toetava tõhusa elektriga kauplemise tagamiseks.

2. Põhivõrguettevõtjate ühisaruandes tuleks

a) uurida nii kehtivaid kauplemiskokkuleppeid kui ka mitme piirkonna lahtiste mahtude liitmise lahenduse mõju ühis- ja hübriidprojektidele keskpikas perspektiivis (2030–2035), keskendudes eelkõige järgmisele:

   i) kauplemiskokkulepete kohaldamise ulatus ning kas ja kuidas see võib mõjutada võimsuse jaotamise tulemuslikkust;

   ii) kuidas need kauplemiskokkulepped võiksid toimida teistsuguselt kavandatud turgude korral, eelkõige mere pakkumispiirkondade puhul, ning

   iii) kas taristuinvesteeringute ärimudel on piisavalt selge;

b) arvesse võtta järgmist:

   i) võimalike merel paiknevate taastuvenergiataristute arendamise laad ja ulatus kogu Põhjamerel keskpikas perspektiivis, sealhulgas võimalikud võrkudevahelised hübriidühendused, energiasaared, silmusvõrgud ja merel paiknevad elektrolüüsiseadmed;

   ii) võimalikud hinnakujundusmehhanismid;

   iii) forvard- ja päevasiseste kauplemiskokkulepete täiendav roll;

   iv) mõju piirnevate pakkumispiirkondade prognooside täpsusele ning

   v) kõik konkreetsed kohandused, mida võib olla vaja kõnealuste kauplemiskokkulepete ülesehituses nende üldistes piirides, et aidata käsitleda merel paiknevate ühis- ja hübriidprojektide arendamisel ja käitamisel kindlakstehtud tõkete ja/või nõuetega seotud probleeme ning luua tõhusad kauplemiskokkulepped.

Artikkel 4

Artiklites 2 ja 3 soovitatud töö arendamine peaks hõlmama lepinguosaliste poolset korrapärast järelevalvet ja panust. Sellesse võib kaasata ka põhivõrguettevõtjad, kes suhtlevad laiemate sidusrühmadega, mille hulka võivad kuuluda reguleerivad asutused, määratud elektriturukorraldajad/energiabörsid ja akadeemilised ringkonnad.

Artikkel 5

Erikomitee soovitab lepinguosalistel kooskõlastada suhtlust oma elektri põhivõrguettevõtjatega ja liidu puhul ELi põhivõrguettevõtjate tööd hõlbustava ENTSO-E-ga seoses artiklitega 2 ja 3 ning nõuda neil lõpetada kõnealustes artiklites loetletud tööd 11 kuu jooksul alates käesoleva soovituse vastuvõtmisest.

Artikkel 6

Erikomitee soovitab, et lepinguosalised nõuaksid, et nende asjaomased elektri põhivõrguettevõtjad ja liidu puhul ELi põhivõrguettevõtjate tööd hõlbustav ENTSO-E nõuaksid Ühendkuningriigi riiklikelt energeetikasektorit reguleerivatelt asutustelt ja ACERilt artiklite 2 ja 3 kohaselt lõpetatud tööde kohta mitteametlikku arvamust, mis tuleb esitada ühe kuu jooksul alates põhivõrguettevõtjate ühisaruande esitamisest.

…, …

Energeetika erikomitee nimel

Kaaseesistujad